

Annales

Instituti

Archaeologici

XII - 2016

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Editor's office address

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Izvršne urednice/Desk editors

Asja Tonc
Marina Ugarković

Tehničke urednice/Technical editors

Asja Tonc
Marina Ugarković

Uredništvo/Editorial board

Katarina Botić, Siniša Krznar, Ivana Ožanić Roguljić, Ana Konestra, Andreja Kudelić, Asja Tonc,
Marina Ugarković

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Michreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Una Krizmanić Ožegović

Lektura/Language editor

Boris Beck (hrvatski jezik/Croatian)
Una Krizmanić Ožegović (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Asja Tonc
Marina Ugarković

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

©Institute of archaeology, Zagreb 2016.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 10** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Gorana Kušić

Sotin – Srednje polje i Zmajevac, istraživanja višeslojnih nalazišta u Podunavlju 2015. godine

- 14** **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar

Rezultati istraživanja nalazišta Batina – Sredno 2015. godine

- 19** **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Zaštitna istraživanja nalazišta AN 3B Beli Manastir – Sedmitar na trasi autoceste A5 Beli Manastir – Svilaj

- 24** **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Jagodnjak – Napuštene njive. Zaštitno istraživanje prapovijesnog i antičkog nalazišta na trasi autoceste Osijek – Beli Manastir

- 29** **Hrvoje Kalafatić**
Mateja Hulina

Zaštitno arheološko istraživanje lokaliteta AN7B Čeminac – Vakanjac na dionici autoceste A5 Beli Manastir – Osijek 2014. i 2015. godine

- 36** **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Zaštitna istraživanja lokaliteta AN 2 Donji Miholjac – Vrancari

- 40** **Katarina Botić**

Zaštitna arheološka istraživanja nalazišta AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/trafostanica na južnoj obilaznici grada Donjeg Miholjca 2015. godine

- 46** **Tatjana Tkalčec**

Prapovijesna, rimska i srednjovjekovna naselja na lokalitetu Donji Miholjac – Đanovci – zaštitna arheološka istraživanja u 2015. godini

- 59** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Asja Tonc

Donji Miholjac – Panjik – zaštitno istraživanje naselja sopotske i badenske kulture u Podravini

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 10** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Gorana Kušić

Sotin – Srednje polje and Zmajevac, research of multilayered sites in the Danube region in 2015

- 14** **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar

Research results from Batina – Sredno site in 2015

- 19** **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Rescue excavation on the AN 3B Beli Manastir – Sedmitar site on the A5 Beli Manastir – Svilaj motorway route

- 24** **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Jagodnjak – Napuštene njive (Abandoned fields). Rescue archaeology of the Prehistoric and Antique site on the Osijek – Beli Manastir motorway route

- 29** **Hrvoje Kalafatić**
Mateja Hulina

Rescue archaeological excavation at the AN7B Čeminac-Vakanjac site along the A5 Beli Manastir – Osijek motorway in 2014 and 2015

- 36** **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Rescue excavations of the AN 2 Donji Miholjac – Vrancari site

- 40** **Katarina Botić**

Rescue excavations of the site AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/trafostanica on Donji Miholjac southern beltway route in 2015

- 46** **Tatjana Tkalčec**

Prehistoric, Roman, Late Antique and medieval settlements at the Donji Miholjac – Đanovci site – rescue archaeological excavations in 2015

- 59** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Asja Tonc

Donji Miholjac – Panjik – rescue research of a Sopot and Baden culture settlement in Podravina

- 63 Zorko Marković
Katarina Botić**
Podgorač, Ražište – rezultati arheoloških istraživanja 2015. godine
Podgorač, Ražište – results of the archaeological excavations in 2015
- 71 Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod – Galovo, arheološka istraživanja 2015. godine
Slavonski Brod, Galovo, archaeological research in 2015
- 77 Saša Kovačević**
Istraživanja infrastrukture prapovijesnih naselja lokaliteta Nova Bukovica – Sjenjak, sezona 2015.
Research into the infrastructure of Prehistoric settlements at the Nova Bukovica – Sjenjak site, season 2015
- 82 Marko Dizdar**
Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2015. godini
Research results of the La Tène culture cemetery at Zvonimirovo – Veliko polje in 2015
- 86 Jadranka Boljunčić**
Rezultati istraživanja arheoloških ljudskih ostataka sa srednjovjekovnoga groblja Zvonimirovo (sjeverna Hrvatska), u kontekstu koštanoga i CT dokaza o rijetkoj infratentorialnoj – mastoidnoj trepanaciji
Research results on archaeological human remains from medieval cemetery Zvonimirovo (northern Croatia), in the context of bone and CT evidence of a rare infratentorial – mastoid trepanation
- 93 Daria Ložnjak Dizdar
Marija Mihaljević
Mario Gavranović**
Dolina – Babine grede – istraživanje kasnobrončanodobnoga naselja u Posavini 2015. godine
Babine grede in Dolina – research of a Late Bronze Age settlement in Posavina in 2015
- 99 Tatjana Tkalčec**
Kasnosrednjovjekovni arheološki kompleks Grubišno Polje – Šuma Obrovi – probna arheološka istraživanja u 2015.
Late medieval complex at Grubišno Polje – Šuma Obrovi – initial archaeological excavations in 2015
- 113 Siniša Krznar**
Torčec – Cirkvišće, arheološka istraživanja srednjovjekovnog i ranonovovjekovnog groblja 2015. godine
Torčec – Cirkvišće, archaeological research of the medieval and early modern cemetery in 2015
- 117 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić**
Kalnik – Igrišće – rezultati arheoloških iskopavanja u 2015. godini
Kalnik – Igrišće – results of archaeological excavations in 2015
- 122 Andreja Kudelić
Branko Mušič**
Kurilovec – Belinščica – rezultati geofizičkih istraživanja
Kurilovec – Belinščica – results of geophysical research
- 127 Tatjana Tkalčec**
Burg Vrbovec u Klenovcu Humskom – arheološko konzervatorski radovi na kuli u 2015.
Vrbovec Castle in Klenovec Humski, archaeological and conservation works on the keep in 2015

<p>136 Asja Tonc
Mateja Hulina</p> <p>Preliminarni rezultati zaštitnih istraživanja na prostoru prezentacijskog platoa kod špilje Vrlovke</p>	<p>136 Asja Tonc
Mateja Hulina</p> <p><i>Preliminary results of rescue excavations in the area of presentation plateau near Vrlovka cave</i></p>
<p>139 Bartul Šiljeg
Ana Konestra
Gaetano Benčić</p> <p>Stancija Blek (Tar), kampanja 2015. g.: nastavak arheološko-konzervatorskih istraživanja i prezentacija rezultata široj javnosti</p>	<p>139 Bartul Šiljeg
Ana Konestra
Gaetano Benčić</p> <p><i>Stancija Blek (Tar), 2015: continuation of archaeological research and conservation activities, and presentation of results to the public</i></p>
<p>144 Goranka Lipovac Vrklijan
Ivan Valent
Ana Konestra
Ivana Ožanić Roguljić</p> <p>Antički proizvodni keramičarski kompleks u Crikvenici – zaključna istraživanja 2015. godine</p>	<p>144 Goranka Lipovac Vrklijan
Ivan Valent
Ana Konestra
Ivana Ožanić Roguljić</p> <p><i>Roman pottery production complex in Crikvenica – conclusive research in 2015</i></p>
<p>152 Ivan Radman-Livaja
Asja Tonc</p> <p>Rezultati probnih iskopavanja na Gradini Sv. Trojice 2015. godine</p>	<p>152 Ivan Radman-Livaja
Asja Tonc</p> <p><i>Results of trial excavations on Sveta Trojica Hillfort in 2015</i></p>
<p>155 Kristina Turkalj
Nera Šegvić
Emmanuel Botte
Audrey Bertrand</p> <p>Brač Novo Selo Bunje 2015.</p>	<p>155 Kristina Turkalj
Nera Šegvić
Emmanuel Botte
Audrey Bertrand</p> <p><i>Brač Novo Selo Bunje in 2015</i></p>
<p>160 Marina Ugarković
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić</p> <p>Rimska vila u uvali Soline na otoku Sveti Klement (Pakleni otoci, Hvar) – arheološka istraživanja 2015. godine</p>	<p>160 Marina Ugarković
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić</p> <p><i>Roman villa in Soline Bay on the Island of St. Clement (Pakleni Islands, Hvar) – archaeological investigation in 2015</i></p>

Terenski pregledi

167 **Marko Dizdar**
Hrvoje Vulić

Terenski pregled i probna iskopavanja na izgradnji istočne obilaznice Vinkovaca

170 **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Terenski pregled na prostoru općina Belišće, Marijanci i Donji Miholjac u 2015. godini

173 **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar

Terenski pregled i arheološki nadzor na izgradnji obilaznice Donjega Miholjca

176 **Zorko Marković**
Jasna Jurković

Rezultati terenskog pregleda područja Grada Našice (naselja Granice, Polubaše i Rozmajerovac) 2015. godine

185 **Zorko Marković**
Katarina Botić
Jasna Jurković

Rezultati terenskog pregleda općina Našice i Koška 2015. godine

192 **Andreja Kudelić**
Filomena Sirovica

Prikaz rezultata druge faze sustavnog terenskog pregleda gornje Podravine

196 **Goranka Lipovac Vrklijan**
Asja Tonc
Vedrana Glavaš
Ana Konestra
Željka Molak Župan

Rezultati terenskih pregleda na području podvelebitskog Primorja i neposrednog zaleđa

201 **Goranka Lipovac Vrklijan**
Ana Konestra
Irena Radić Rossi

Rezultati aktivnosti projekta „Arheološka topografija otoka Raba“ u 2015. g.: terenski pregledi, obrada arheološke građe, popularizacija znanosti

Field Surveys

167 **Marko Dizdar**
Hrvoje Vulić

Field survey and trial excavations during the construction of the Vinkovci beltway

170 **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Field survey on the territory of Belišće, Marijanci and Donji Miholjac municipalities in 2015

173 **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar

Field survey and archaeological supervision during the construction of the Donji Miholjac beltway

176 **Zorko Marković**
Jasna Jurković

Results of field survey in the City of Našice area (settlements Granice, Polubaše and Rozmajerovac) in 2015

185 **Zorko Marković**
Katarina Botić
Jasna Jurković

Results of a field survey of Našice and Koška municipalities in 2015

192 **Andreja Kudelić**
Filomena Sirovica

Results of the second phase of a systematic field survey in Upper Podravina

196 **Goranka Lipovac Vrklijan**
Asja Tonc
Vedrana Glavaš
Ana Konestra
Željka Molak Župan

Results of field survey in sub-Velebit Coast and hinterland

201 **Goranka Lipovac Vrklijan**
Ana Konestra
Irena Radić Rossi

Results of the „Archaeological topography of the Island of Rab“ project in 2015: field surveys, processing of archaeological finds, popularization of science

Eksperimentalna arheologija

207 Andreja Kudelić

Eksperiment u arheologiji – priprema i sastav lončarske smjese

Experimental Archaeology

207 Andreja Kudelić

Experiment in archaeology – preparation and composition of clay paste

Zračna arheologija

**213 Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić**

Zračno rekognosciranje, Osječko-baranjska županija 2015. godine

Aerial archaeology

**213 Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić**

Aerial reconnaissance, Osječko-baranjska County in 2015

Ostala znanstvena djelatnost Instituta za arheologiju

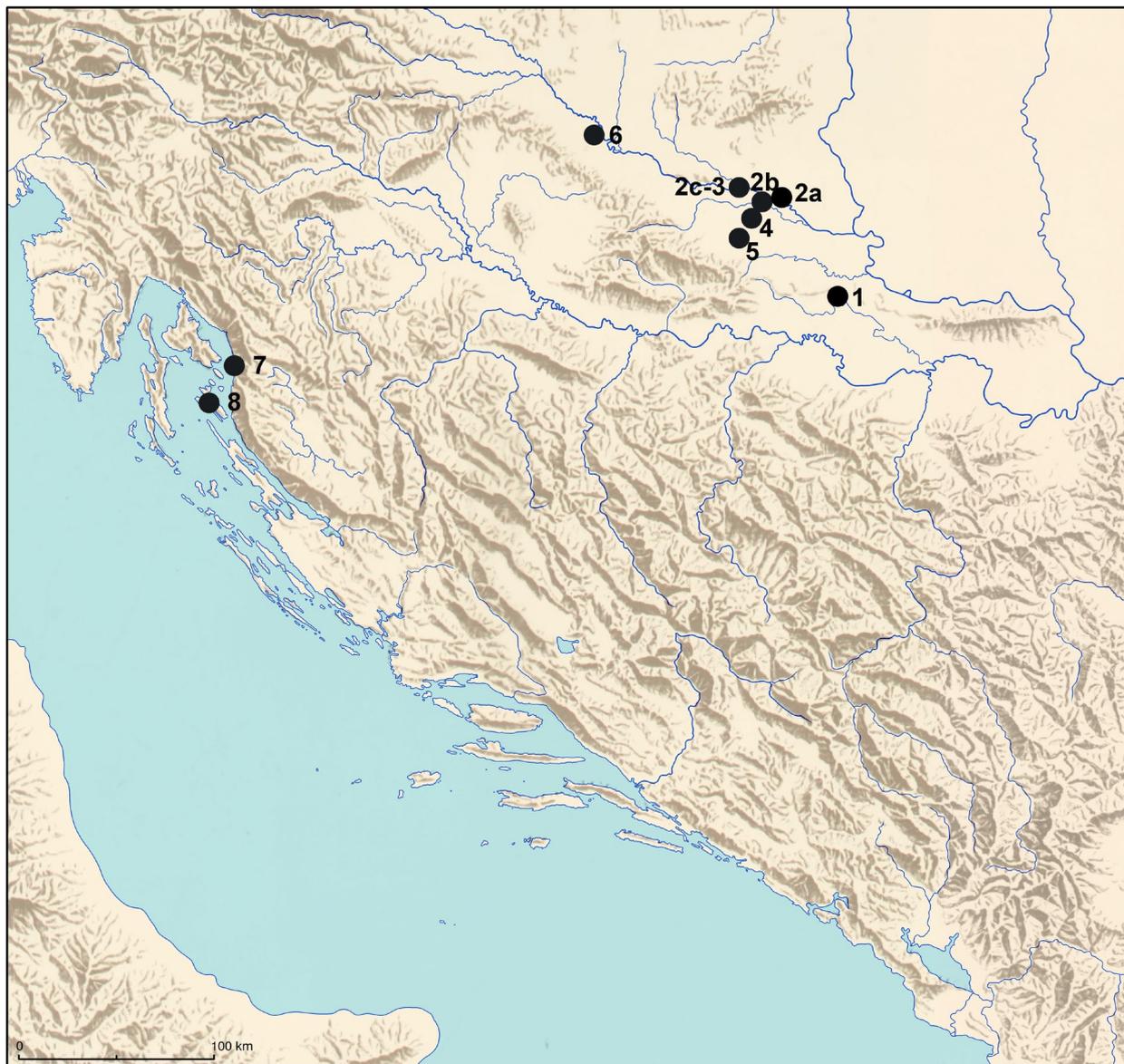
223-234

Additional scientific activity of the Institute

223-234

Terenski pregledi

Field Surveys

1. Obilaznica Vinkovaca
2. Općine Belišće (2a), Marijanci (2b) i Donji Miholjac (2c)
3. Obilaznica Donjeg Miholjca
4. Našice – Granice, Polubaše, Rozmajerovac
5. Općine Našice i Koška
6. Gornja Podravina
7. Podvelebitsko primorje
8. Rab

Terenski pregled i arheološki nadzor na izgradnji obilaznice Donjega Miholjca

Field survey and archaeological supervision during the construction of the Donji Miholjac beltway

Daria Ložnjak Dizdar
Marko Dizdar

Primljeno/Received: 22. 03. 2016.
Prihvaćeno/Accepted: 20. 06. 2016.

U terenskom pregledu trase dijela obilaznice grada Donjega Miholjca otkrivena su brojna, dosad nepoznata arheološka nalazišta. Obilaznica prolazi jugozapadnim rubom grada te prelazi preko blagih uzvišenja na kojima su prikupljeni površinski nalazi koji su ukazivali na postojanje naselja iz svih razdoblja. Budući da je prostor Donjega Miholjca smješten na komunikacijskom pravcu koji je vodio nizinom rijeke Drave, zaštitna iskopavanja na novootkrivenim nalazištima omogućit će prikupljanje spoznaja o naseljenosti Donje Podravine za sva razdoblja.

Ključne riječi: terenski pregled, Donji Miholjac, Podravina, prapovijest, antika, srednji vijek, naselja
Keywords: field survey, Donji Miholjac, Podravina, Prehistory, Antiquity, the Middle Ages, settlements

Institut za arheologiju proveo je terenski pregled i arheološki nadzor na izgradnji dijela državne ceste D-34 – obilaznica Donjega Miholjca (Osječko-baranjska županija). Dužina trase obilaznice iznosi oko 3,5 km, a povezuje D-34 od zapadnoga ruba grada s D-53 koja vodi prema Našicama (sl. 1).¹ Trasa obilaznice prolazi jugozapadnim rubom grada, odnosno nizinskim područjem s blagim uzvišenjima na kojima su i smještena sva otkrivena arheološka nalazišta.

U terenskom pregledu trase obilaznice Donjega Miholjca 2008. godine zabilježena su četiri arheološka nalazišta, od kojih se na predviđenoj dionici izgradnje nalaze dva nalazišta (AN 1 Donji Miholjac – Trstenik i AN 2 Donji Miholjac – Vrancari) (Minichreiter 2009: 130–132). U prvoj fazi izgradnje obilaznice, koja je prolazila jugoistočnim rubom grada, otkrivena su i istražena prapovijesna nalazišta AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/Trafostanica i AN 5 Donji Miholjac – Janjevci (Dizdar 2011). S obzirom na to da je prva dionica obilaznice završavala na spoju s cestom koja vodi prema Našicama, u prvoj fazi izgradnje obuhvaćen je istočni dio nalazišta AN 3 na kojem su u terenskom pregledu zabilježeni prapovijesni, antički i srednjovjekovni nalazi (Minichreiter 2009: 131), dok zapadni dio nalazišta nije bio istraživan.

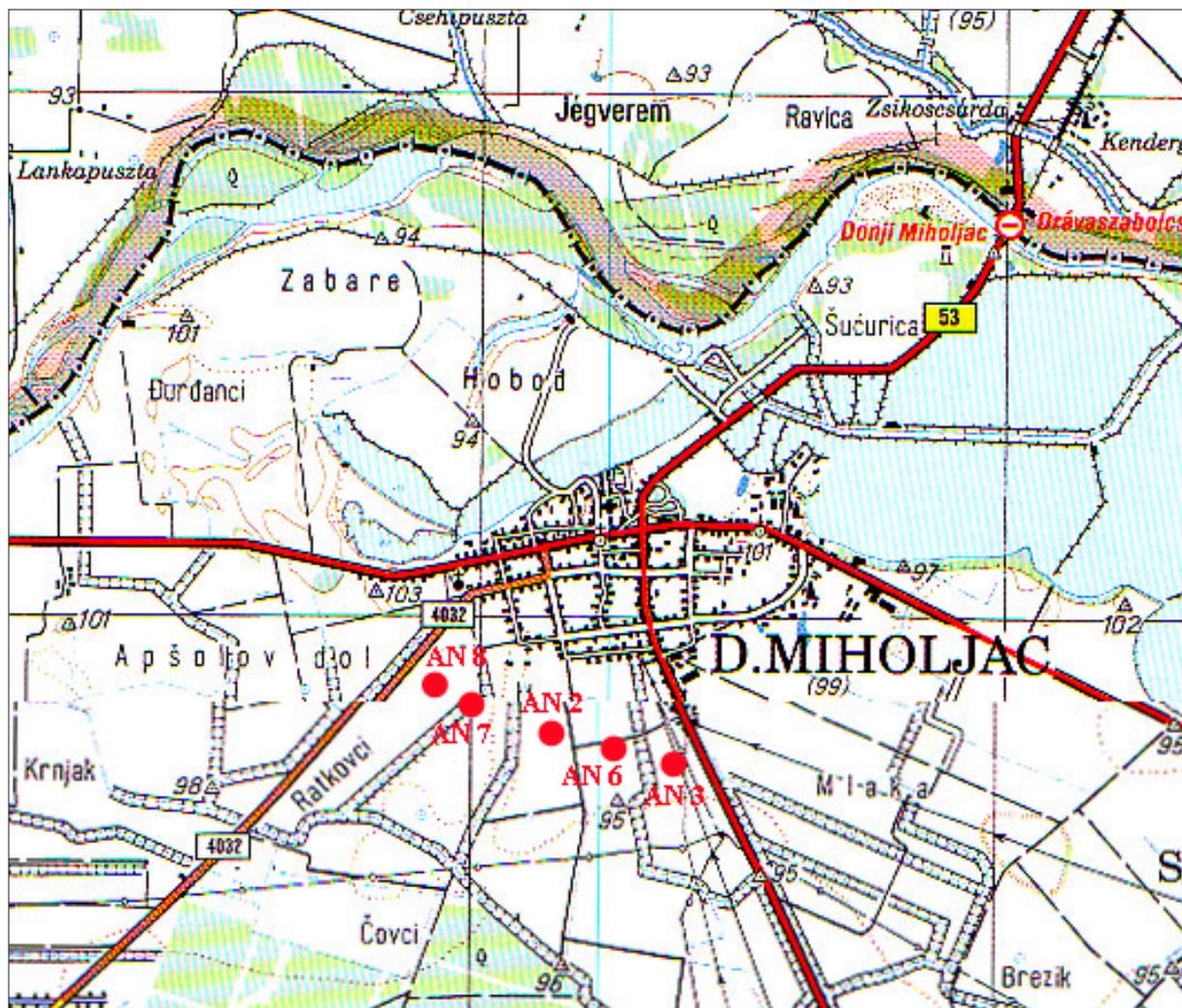
U terenskom pregledu trase obilaznice prikupljeni su brojni keramički i kameni nalazi koji ukazuju na intenzivno naseljavanje prostora grada Donjega Miholjca tijekom svih raz-

doblja (prapovijest, antika, srednji vijek). Osim već poznatih nalazišta AN 2 Donji Miholjac – Vrancari i zapadnoga dijela AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/Trafostanica, otkrivena su još tri nepoznata nalazišta na kojima se predviđa poduzimanje zaštitnih arheoloških istraživanja. U terenskom pregledu ustanovljeno je kako se nalazište AN 1 Donji Miholjac – Trstenik, odnosno srednjovjekovno naselje koje je smješteno na istaknutom pjeskovitom uzvišenju (Minichreiter 2009: 130–131), ne nalazi na samoj trasi te nije izravno ugroženo građevinskim radovima.

Na površinama oranica zapadnoga dijela nalazišta AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/Trafostanica prikupljeni su površinski nalazi koji ukazuju na naseljavanje tijekom prapovijesti (lasinjska/badenska kultura, mlade željezno doba) i antike, što odgovara spoznajama zabilježenim za istočni dio nalazišta (Dizdar 2011). Radi se o blago povišenom položaju koji se postupno spušta prema jugu i nekadašnjem manjem vodotoku.

Prema zapadu, na blagom uzvišenju, otkriveno je nalazište AN 6 Donji Miholjac – Đanovci na čijoj su površini otkriveni brojni površinski nalazi keramičkih ulomaka iz svih razdoblja. Prapovijesti pripadaju ulomci lasinjske kulture, koja je zabilježena i na susjednom nalazištu AN 3, te oni koji pripadaju mlađem željeznom dobu. Zabilježeni su i ulomci antičke keramike te se vjerojatno radi o naselju položenom uz prometnicu koja je vodila prema Osijeku (*Mursa*). Nekoliko stotina metara južnije zabilježeno je još jedno antičko nalazište Donji Miholjac – Jeroličko gušće (Dizdar, Ložnjak Dizdar 2009: 136). Ipak, najbrojniji su keramički nalazi iz srednjega vijeka (rani i kasni) koji ukazuju na intenzivnu naseljenost ovoga položaja. Posebno su zanimljivi ranosrednjovjekovni nalazi, budući da su na nalazištu Borik-Ja-

1 Terenski pregled i arheološki nadzor provedeni su 2014.-2015. godine, a financirani su sredstvima Hrvatskih cesta d.o.o. Koordinator od strane Investitora bio je gosp. Franjo Šokac kojem se zahvaljujemo na suradnji.

Sl. 1 Arheološka nalazišta na trasi državne ceste D-34 – obilaznica Donjeg Miholjca.

Fig. 1 Archaeological sites on the D-34 state motorway – Donji Miholjac beltway.

Sl. 2 AN 2 Donji Miholjac – Vrancari (snimio: M. Dizdar).

Fig. 2 AN 2 Donji Miholjac – Vrancari (photo: M. Dizdar).

njevci, koje je smješteno istočno od Donjega Miholjca, otkriveni bjelobrdski grobovi (Bojčić 1984: 218–219, sl. 7–8).

Na od prije poznatom nalazištu AN 2 Donji Miholjac – Vrancari, smještenom na ovalnom i blagom uzvišenju (sl. 2), prikupljeni su keramički ulomci iz neolitika (starčevačka i sopotska kultura), dok su na krajnjem zapadnom dijelu nalazišta zabilježeni ulomci latenske kulture. Najveći broj površinskih nalaza dokumentiran je na nalazištu AN 7 Donji Miholjac – Panjik, pri čemu je uočena koncentracija nalaza na dva položaja. Na onom istočnijem zabilježeni su keramički ulomci sopotske kulture, dok su na zapadnom dijelu, nešto povišenijem, prikupljeni brojni ulomci badenske kulture, uz poneki ulomak srednjovjekovne keramike. Prema zapadu je smješteno nalazište AN 8 Donji Miholjac – Goračka koje je od nalazišta Panjik odijeljeno modernim kanalom, pa se vjerojatno radi o jedinstvenom naselju badenske kulture.

U terenskom pregledu dijela trase obilaznice grada Donjega Miholjca, koja prolazi njegovim jugozapadnim rubom, otkrivena su brojna arheološka nalazišta čija će buduća zaštitna istraživanja omogućiti prikupljanje novih spoznaja o naseljenosti Donje Podravine tijekom svih razdoblja. Isto tako, iskopavanja većih površina nalazišta omogućiti će prikupljanje podataka o infrastrukturi naselja iz svih razdoblja na dosad arheološki slabo istraženom području Donjega Miholjca.

Literatura

- Bojčić, Z. 1984, Pregled istraživanja i rasprostranjenosti ranosrednjovjekovnih arheoloških nalaza u istočnoj Slavoniji i Baranji, *Izdanja HAD-a*, sv. 9, Zagreb, 211–222.
- Dizdar, M., Ložnjak Dizdar, D. 2009, Terenski pregled dijela trase magistralnog plinovoda Donji Miholjac-Slobodnica u Osječko-baranjskoj županiji, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. V, Zagreb, 134–138.
- Dizdar, M. 2011, Probna iskopavanja i nadzor na izgradnji dionice državne ceste D-34 – obilaznica Donjeg Miholjca, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. VII, Zagreb, 20–22.
- Minichreiter, K. 2009, Arheološki lokaliteti na trasi južne obilaznice grada Donjeg Miholjca i južne obilaznice Kutine, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. V, Zagreb, 130–133.

Summary

Due to the construction of the Donji Miholjac beltway (Osijek-Baranja County), a field survey was conducted on the route across the southwestern town limit, that is, a plain terrain with slight elevations where all the discovered sites have been located (fig. 1). Along with known sites, such as AN 2 Donji Miholjac – Vrancari and the west part of AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/Trafostanica (Transformer Substation), three additional sites have been discovered. At the AN 6 Donji Miholjac – Danovci site, ceramic fragments from all periods were discovered (Lasinja culture; Late Iron Age; Antiquity; early and late Middle Ages). Fragments of Antique pottery suggest there was a settlement along the road to Osijek (Mursa). The majority of surface finds was documented at the AN 7 Donji Miholjac – Panjik site, with a concentration of finds at two positions. To the east, fragments of Sopot culture were revealed, while the western part had many Baden culture finds. The AN 8 Donji Miholjac – Goračka is situated to the west, separated from Panjik site by a modern canal, which would suggest a unique Baden culture settlement. The field survey along the section of the Donji Miholjac beltway revealed many archaeological sites whose rescue excavations will allow new insight into the settling of Lower Podravina during all periods.

